

Formidlingstekster er modtagerorienterede

Det betyder, at den formidlende tekst bliver udformet og målrettet til en bestemt målgruppe. I kan undersøge modtagerperspektivet i en tekst ved at stille spørgsmål til teksten som:

- Hvem er modtager af denne tekst?
- Hvordan viser det sig i teksten, hvem modtageren er?
- Hvad skal modtageren bruge teksten til?
- Hvad forsøger denne tekst at gøre let forståeligt for modtageren?

Layout i en formidlingstekst er vigtig

Netop fordi formidlingsteksten tager hensyn til sin modtager, skal den udformes, så læseren let kan finde den information, han eller hun søger. En sådan læsemåde kan kaldes *vertikal læsning*, dvs. at læseren leder ned over teksten på jagt efter nyttig information. For at lette læserens vertikale skimmende læsning hjælper det gøre det let for modtageren at orientere sig f.eks. ved at lave:

- underoverskrifter
- korte afsnit
- billeder og illustrationer
- fremhævelse af enkelte ord eller sætninger
- punktvis opstilling af information

Skrivemåden i formidlingstekster er ofte objektiv

Det betyder, at fakta om emnet er det centrale i formidlingstekster – ikke følelser, meninger, oplevelser eller refleksioner.

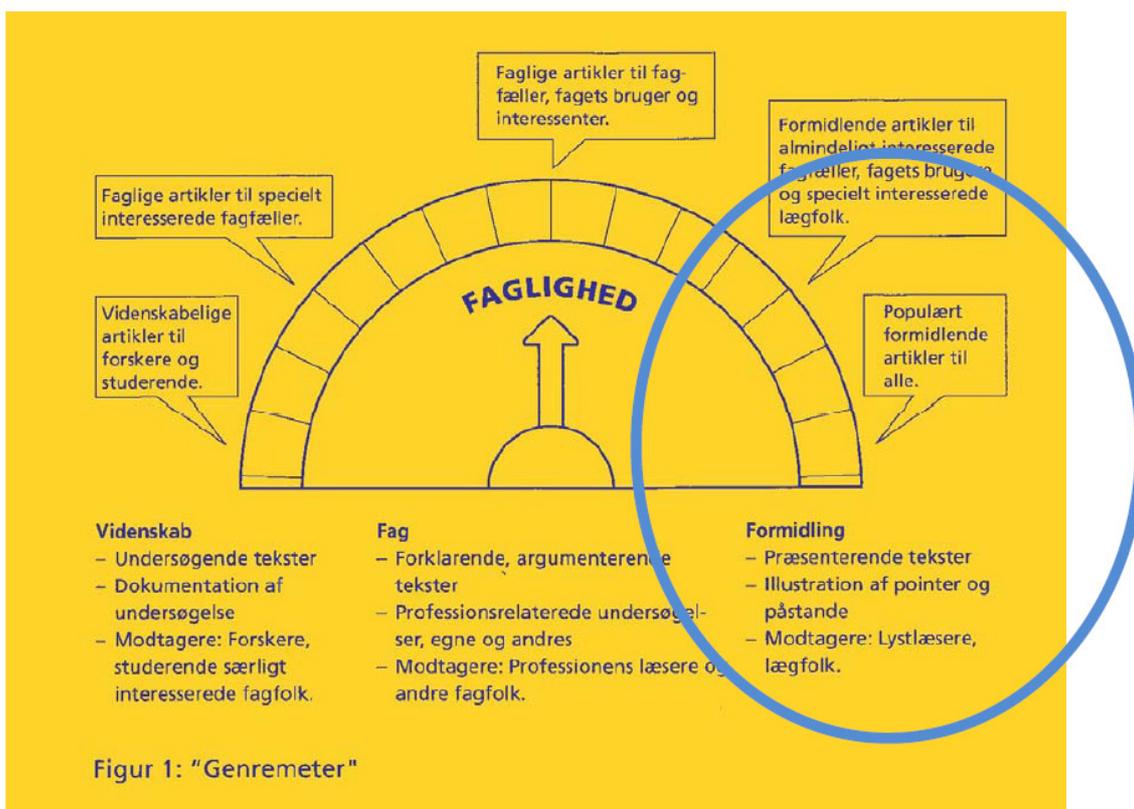
Overskriften i informationstekster er vigtig

Overskriften skal være en opsummering af hovedindholdet i teksten og give læseren den nødvendige information om, hvad teksten handler om.

Skriveforberedelse

Arbejd med dette i grupperne

1. Diskuter hvordan I vil formidle jeres viden om emnet fra bio-tek
2. Overvej hvilken rolle I har som afsendere – hvem er jeres modtager og formidling rettet til?
3. Hvordan gør I jeres formidlende tekst modtagerorienteret? Se gennemgang af vigtigste pointer i faglig formidling på sidste side
4. Hvordan sikrer I at læseren let kan orientere sig i jeres tekst – hvordan skaber I de bedste muligheder for vertikal læsning?
5. Hvilke illustrationer skal med I jeres formidlende tekst? Skal de uddybe eller udvide indholdet?
6. Diskuter hvordan I kan skrive objektivt om jeres undersøgelse og resultater fra bio-tek, hvilket ordvalg og hvilke fagord skal med? Skal der benyttes billedsprog? Er det nødvendigt at forklare fagordene eller bruge almensproglige vendinger, når I skriver til modtageren?
7. Hvordan laver I en overskrift, der fungerer som en opsummering af hovedindholdet i forhold til jeres resultater og undersøgelser fra bio-tek?

1: Reinecker, Lotte (m.fl.): Skriv en artikel s. 14

Overordnede rammer for opgaven

Udgangspunktet er at eleverne har fået mulighed for at kombinere et studieretningsfag på a-niveau **med dansk – som formidlingsfag**. Opgaven går ud på at lave en 3-delt opgave:

1. En rimeligt dybtgående (særfaglig) opgave i fx fysik om fx kaosteori
2. At omforme denne fysikopgave om kaos-teori til populærvidenskabelig artikel i fx Illustreret videnskab
3. At skrive en metaopgave om de kommunikationsmæssige overvejelser der ligger til grund for artiklens udformning "**med præsentation og brug af et danskfagligt begrebsapparat**" (*denne tilføjelse har Susan Mose foreslået og det er helt sikkert en god idé*) ..... (valg og fravalg .... fremstillingsformer .... sproglige niveau .... modtagervinkling etc).

En fornuftig vægtning **kunne** være – med en opgave på 20-25 sider **egentlig tekst** (*ekskl.* forside, indholdsfortegnelse ..... (Evt.) slutnoter, litteraturliste, linkliste, bilag etc) :

1. 'fysikopgaven' om kaosteori	12-15 sider
2. 'Ill-videnskab'-artiklen	3-4 sider
3. Meta-dansk-delen	4-6 sider

Enkeltdelene i opgaven: Du skal gå på tre ben!

Eleven gennemfører først :

1 - en grundig 'opgaveløsning' i studieretningsfaget – hvilket resulterer i en omfattende opgave om fx **kaosteori på højt fysik-fagligt niveau**.

..... resten består så i :

1b. at 'vælte' dette flotte akademiske bygningsværk omkuld ('Kill your Darlings' – i hvert fald delvist) , for så....

2. ... at udvælge de egnede stumper som med passende omformning og relevant/nødvendigt supplement kan indgå i **artiklen i Illustreret videnskab**. Overvejelserne ang 'egnede stumper' og 'passende omformning og relevant/ nødvendigt supplement' .... vil være byggematerialerne til artiklen OG vil indgå i ....

3. .... at udforme en **meta-opgavedel** som reflekterer over de formidlingsmæssige aspekter ved udarbejdelsen af artiklen i Illustreret Videnskab.

Denne metadel er især danskfaglig "**med præsentation og brug af et danskfagligt begrebsapparat**" (formidling) – men det vil være helt naturligt at du fx i overvejelser over valg og fravalg af materiale/problemstillinger også kommer ind på studieretningsfaget.

Hvad er faglig formidling?

Videnskabelig kommunikation og faglig kommunikation adskiller sig fra **faglig formidling** på afgørende punkter. Videnskabelig og faglig kommunikation er henvendt til fagfæller på lige fod, mens faglig formidling er henvendt til 'almindelige mennesker'. I de to første eksempler er kommunikationen symmetrisk – fagfolk der skriver til hinanden - mens den i forbindelse med faglig formidling er asymmetrisk.

Denne forskellighed hviler på at afsenderen har en større viden end modtageren – OG samtidig har en målsætning om at bibringe modtageren en del af den indsigt han selv er i besiddelse af. For at nå sit mål nemlig at gøre sin modtager klogere, må han tage udgangspunkt i et ofte anvendte Søren Kierkegaard-citat:

“Hvis det skal lykkes mig at føre et menneske mod et bestemt mål, må jeg først finde derhen, hvor han befinder sig, og begynde lige der.

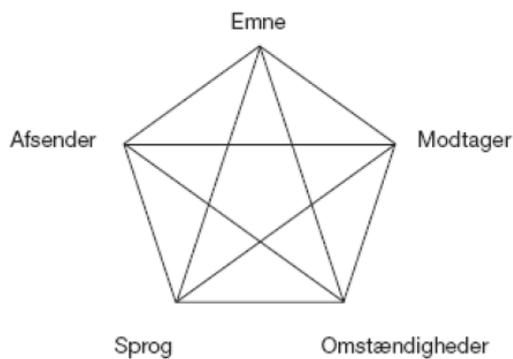
Den, som ikke kan det, snyder sig selv, når han tror, at han kan hjælpe andre. For at hjælpe nogen, må jeg visselig forstå mere end han gør, men først og fremmest forstå, hvad han forstår. Hvis jeg ikke kan det, så hjælper det ikke, at jeg kan og ved mere [...]

Al ægte hjælpsomhed begynder med ydmyghed over for den, jeg vil hjælpe, og dermed må jeg forstå, at dette med at hjælpe ikke er at ville herske, men at ville tjene.

Kan jeg ikke dette, så kan jeg heller ikke hjælpe nogen.”

Søren Kierkegaard: Synspunktet for min forfattervirksomhed, Andet afsnit, Capitel 1 A, Paragraf 2 – 1849-1851

Generelt om kommunikationen

Hvis vi tager udgangspunkt i det traditionelle Pentagon har vi

- et **emne** – på højt niveau, som vi som fagfolk –
- afsenderen** – vil formidle til
- læseren** – som ikke er fagmand
- med det formål at gøre læseren klogere.

Omstændighederne er en mulig offentliggørelse i populærvidenskabeligt tidsskrift ala Illustreret videnskab, Samvirke, Helse ....

Sproget skal tilpasses til formål, modtager og en asymmetrisk kommunikationssituation

Hovedpunkter i konkrete tilrettelæggelse af formidlingen

- Skriv til læserens vidensunivers
- Anvend narrative – fortællende - elementer:
  - .... dvs. skriv fortællinger og brug billeder og billedsprog
  - .... Det giver :
    - Identifikation, spænding og en scenisk fremstilling, som læseren umiddelbart kan se for sig.

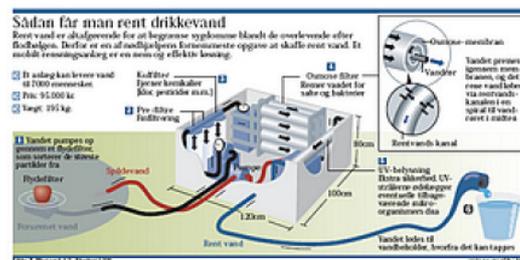
Anvend også:

- Faktabokse
- Billeder - Illustrationer
- Tidslinjer
- Ordbøger: opstilling af vigtige begreber, personer etc
- Geografiske kort
- Procesgrafik

- Se fx forskellige typer hos **Ritzaus nyhedsgrafik**:

http://www.ritzau.dk/fileadmin/user_upload/documents/GGrafik_BookLet.pdf

- Nettet – goggles **billedsøgning** – diverse fagblade etc er naturligvis også guldgruber ... med passende omhu!

Vigtigste pointer i forhold til faglig formidling af et komplekst emne

Du er den, der er eksperten i et bestemt emne! Dette komplekse faglige emne skal nu videreformidles til en modtager, der ikke har samme faglige viden og forudsætninger, som du har. Derfor skal du benytte dig af forskellige sproglige virkemidler, for at denne faglige viden bliver formidlet til modtageren.

Du skal **målrette** din formidling til en bestemt målgruppe gennem *sproglige og stilistiske virkemidler*

Konteksten er, at du vil formidle faglig viden, og dette gøres gennem en *relevant tekstfunktion*

Du skal være skarp i **selektionen** – dvs., at du skal tage udgangspunkt i, hvad der er *relevant for læseren*, og du skal derfor være præcis i din *udvælgelse af den måde, du bruger den faglige terminologi* – hvornår skal begreber forklares og præciseres

Du skal derfor også tænke i **forenkling** af sproget: Hvornår bruges det *komplekse fagsprog*, og hvornår bruges *"alment sprog"*

Du skal skive **anskueligt** til modtageren og hele tiden trække på modtagerens vidensområde og *bygger bro mellem det faglige univers og læserens verden*. Dette gøres bl.a. ved at være *konkret, billedlig (billedsprog), præcis og forklarende*

Du skal skabe **faglig erkendelse** af et komplekst fagligt emne hos læseren

Du skal hele tiden bevæge dig mellem **dele og helheden**

Vurderingsskema til artiklen

Navn:			
Dato:			
Opgavetitel:			
Primært: Teksten er... modtagerorienteret, layoutet eget til vertikal læsning, har overskrift, illustrationer og objektiv skrivemåde.	Behersker meget godt eller fremragende.	Behersker jævnt eller godt.	Behersker netop tilstrækkeligt eller ikke.
Er tekstens faglige niveau afstemt med tekstens modtager	Eleven formår at ramme det faglige niveau rigtig godt og formidle det komplekse faglige emne til modtageren	Eleven rammer til dels det faglige niveau – dog bliver formidlingen enkelte steder på for højt/for lavt fagligt niveau	Eleven rammer ikke det faglige niveau, og formidlingen bliver flere steder på for højt/for lavt fagligt niveau
Brobygning mellem emne og modtager	Eleven fremhæver relevante oplysninger tilpasset et konkret, præcist og forklarende sprog til at formidle det faglige emne	Eleven fremhæver flere relevante oplysninger, der til dels er tilpasset konkret, præcist og forklarende sprog til at formidle det faglige emne	Eleven fremhæver irrelevante oplysninger og er ikke konkret, præcis og forklarende i sproget til at formidle det faglige emne
Tekst og illustration	Eleven informerer ved hjælp af tekst og illustration, så det tilsammen giver en god og let tilgængelig formidling der egner sig til vertikal læsning.	Eleven informerer ved hjælp af tekst og illustration så de giver en rimelig god formidling, der delvis egner sig til vertikal læsning.	Eleven bruger bare tekst eller illustration, eller tekst og illustration fungerer ikke sammen og egner sig ikke til vertikal læsning.
Objektivitet og brug af fagord	Eleven bruger en objektiv skrivemåde og fagord, og de er forståelige i forhold til kontekst og illustrationer.	Eleven bruger delvis en objektiv skrivemåde og kunne bruge flere fagord, men de, som bruges, er forståelige ud fra kontekst og illustrationer	Eleven bruger ikke en objektiv skrivemåde eller fagord, der hvor det er naturligt. De fagord, der bruges, er ikke forståelige i forhold til kontekst og illustrationer.
Konkretiserende kommentarer:			